

İKLİM AKTİVİZMİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: “FRIDAYS FOR FUTURE HAREKETİ”*

Sevil BEKTAŞ DURMUŞ¹

Özet

Küresel ısınmanın sonucu olarak karşımıza çıkan iklim değişiklikleri ve bu değişikliklere bağlı yaşanan doğal felaketler, iklim krizi konusunu gündeme taşımıştır. Çevre kirliliğinin ve bunun yarattığı ekolojik değişimlerin son yıllarda daha fazla gündeme gelmesinin sebebi ise insanların bilinçlenmesi ve çevreye verilen zararın artık geri dönüşü olmayan noktalara gelmesidir. Dünyanın iklim krizinin etkilerinden korunması için gerekli önlemlerin alınmasını ve bu konuda yasal düzenlemeler yapılmasını talep eden aktivistlerin oluşturduğu Fridays For Future hareketi, “İklim Grevi” olarak bilinen eylemlere katılmak için cuma derslerini atlayan okul öğrencilerinin başlattığı uluslararası bir harekettir. Bu çalışma, iklim değişimlerine dikkat çekerek farkındalık oluşturmayı amaçlayan genç aktivist bireylerin sosyal ağlarda örgütlenme gücünü ve sosyal medyanın aktivist hareketlerdeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda İsveç’te Greta Thunberg tarafından başlatılan, iklim adaleti için mücadele eden “Fridays for Future” adlı oluşum incelenmiştir. Fridays For Future hareketinin resmi Twitter ve Instagram hesaplarının “3 Mart 2023 Küresel İklim Grevi” sürecindeki paylaşımları içerik analizi yöntemi ile irdelenmiştir. Bu hareket gençler tarafından iklim sorununun farkına varıldığını ve yeni neslin bu amaçla dijital ortamda örgütlendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Krizi, İklim Aktivizmi, Fridays For Future Hareketi, İklim Aktivistleri
Jel Sınıflaması: Z00, Z10, Z19

A QUALITATIVE STUDY ON CLIMATE ACTIVISM: “FRIDAYS FOR FUTURE MOVEMENT”

Abstract

Climate changes that have occurred as a result of global warming and natural disasters depending on these have brought about the climate crisis to our agenda. The reasons why the environmental pollution and the resulting ecological changes have been on our agenda recently are that people have become aware of the issue and the damage to the environment has become to an irreversible point in our present day. To avoid that the world is not harmed by the effects of the climate crisis it faces, the Fridays for Future Movement formed by the activists who demand that necessary measures are taken and legal regulations are made is an international movement that was initiated by students who skipped Friday classes to join in the actions called “Climate Strike”. This study aims to reveal the organizing power of young activist individuals on social networks and the role of social media in activist movements, aiming to raise awareness by drawing attention to climate change. In this context, the organization called “Fridays for Future Movement”, which was initiated by Greta Thunberg in Sweden to fight for climate justice was examined. The shares in the official Twitter and Instagram accounts of the Fridays for Future Movement during the “March 3, 2023 Global Climate Strike” process were analyzed with the Content Analysis Method. This movement shows that young people are becoming aware of the climate problem and the new generation is organizing digitally for this purpose.

Keywords: Climate Crisis, Climate Activism, Fridays For Future Movement, Climate Activists
Jel Classification: Z00, Z10, Z19

* Bu makale Beykoz Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi tarafından 4-5 Mayıs 2023 tarihlerinde “Sınır/sız: Dünya yapmak & ötesi” başlığıyla düzenlenen 1. Disiplinlerarası Sanat, Tasarım ve Sosyal Bilimler Uluslararası Sempozyumunda sunulan bildirden türetilmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, bektassevil@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1211-6310

1. Giriş

Aktivizm dünyayı daha adil ve yaşanılabilir bir yer haline getirmek amacıyla her konuda yapılabilir. İçinde bulunduğumuz çağda iklim değişikliği sorununa dair farkındalık yaratmak amacıyla iklim mücadelesi veren aktivistler, iklim aktivizmi konusunu gündeme getirmiştir.

Doğa olayları ve güneş döngüsündeki değişimler ile doğal oluşan iklim değişiklikleri, günümüzde sera gazlarının atmosferde birikiminin itici gücü insan ve onun faaliyetleri olarak iklim krizi olarak görülmektedir. Şüphesiz bu durumun ana sebepleri ekonomi ve buna bağlı kapitalizmin etkisiyle artan tüketim isteğidir. İklim krizi dünyanın karşı karşıya kaldığı en büyük tehlike olarak görülmekte ve gerekli önlemler alınmazsa dünya yaşanılması giderek zor bir yer haline geleceği düşünülmektedir. Bu noktada devletler, çeşitli sivil toplum kuruluşları, büyük şirketler, aktivist örgütlenmeler ve bireysel çözümler konuşulmaktadır. İklim krizine karşı mücadeleye Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve KYOTO Protokolü ile, hükümetlerde bu sürece dahil edilmiş ve karbon salınımının azaltılması yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Küresel ısınmaya karşı hükümetlerin oluşturduğu politikaları yetersiz bulan insanlar da bireysel farkındalık yaratmaya çalışmış ve bu bağlamda yapılan eylemler ses getirmiştir. İklim değişikliklerine yönelik bu hareketliliğin en önemli aktivisti ise Greta Thunberg'dir. Greta Thunberg 20 Ağustos 2018'ten itibaren üç hafta boyunca her gün İsveç Parlamentosu önünde oturma eylemi yaparak iklim değişimi ve buna yönelik aktivizm tartışmalarında yeni bir süreç başlatmıştır. 15 yaşında başladığı oturma eylemi ile iklim grevleri tüm gençlere iklim farkındalığı adına örnek olmuştur. "İklim için okul grevi" yazılı pankartıyla Thunberg'in sessiz protestosu, sosyal medya aracılığıyla hızla gündem oluşturmuştur. Cuma günleri okula gitmeyerek parlamento önünde yaptığı eylemin gençlerde yarattığı etkiyle yeni bir aktivist hareket ve çalışmanın da konusu olan Fridays For Future hareketi tüm dünyada etkili olmuştur.

Bu çalışmada iklim adaleti için mücadele eden Fridays For Future oluşumunun sosyal medyada örgütlenme gücünü görebilmek adına hareketin Instagram ve Twitter sayfaları incelenmiştir. Fridays For Future hareketinin "3 Mart İklim Grevi" kapsamında yaptığı paylaşımlar içerik analizi yöntemiyle irdelenmiştir. Bu çalışmanın amacı iklim değişimlerine dikkat çekerek farkındalık yaratmayı amaçlayan Fridays For Future hareketi bağlamında, aktivist eylemlerde sosyal medya kullanımının rolünü ortaya koymaktır.

2. Teorik Arka Plan

Günümüzde, bir yerde sürekli olarak uzun bir şekilde gözlemlenen ve sıcaklık, yağış, hava basıncı, rüzgâr gibi meteorolojik olayların ortalaması olan iklim, bilinçsiz insan faaliyetlerinin etkisi ile büyük bir sorun haline gelmiştir. En güncel tanımıyla küresel ısınmanın bir sonucu olan iklim değişiklikleri ve etkileri, bilim adamlarından sıradan vatandaşa kadar tüm dünyayı bu süreçle mücadele eden bir harekete dönüştürmüştür. İnsan faaliyetlerinin sonucu olan iklim değişiklikleri, yine insanların mücadelesi ile iklim hareketlerine dönüşmüştür.

Her ne kadar iklim değişikliklerine yönelik tartışmalar 2000’li yıllarda gündemde olsa da süreç 1890’larda İsveçli Bilim adamı Svante Arrhenius’un konuyla ilgili keşifleriyle başladığı söylenmektedir. Kamusal alanda küresel ısınmanın bilinçli tartışmaları, 1980’lerin sonlarında ve 1990’ların başlarında, küreselleşme tartışmalarıyla ivme kazanmıştır (Chakrabarty, 2009).

İklim değişikliklerine karşı gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik hak talep eden bir toplumsal hareket olarak nitelendirilen iklim hareketinin ortaya çıkışı dört dönemde ele alınmaktadır. İklim hareketinin ilk dönemi, tam anlamıyla bir toplumsal hareket haline gelmeden önce, ancak önemli aktivizm ve savunuculuk faaliyetlerinin gerçekleştirildiği 1980 ile 2000 yılları arasında yaşanmıştır. İkinci dönem olan oluşum süreci ise 2000-2009 yıllarını kapsayan, ABD’nin Kyoto protokolünden çekildiğini açıkladığı zaman iklim hareketi, çevre hareketinin kurumsal aktörleri tarafından 2000’lerin ortalarında gündemlerinin en üst sırasına yerleştirildiğinde başlamıştır. Bu süreçte günümüzde de popüler olan Greenpeace gibi örgütler çeşitli farkındalık kampanyaları yürütmüştür. Üçüncü dönem “Yeniden Biçimlenme” adıyla ele alınmakta olup 2009 ile 2017 yıllarını kapsamaktadır. Kopenhag’da gerçekleşen 2009 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı (COP15) ve devamındaki gelişmeler hareket için bir dönüm noktasıdır (Kesgin, 2022, s. 68-69). Protokol, gelişmiş ülkelerin 150 yıldır süregelen endüstri süreçlerinin, atmosfere zarar veren ve sürekli artış gösteren sera gazı konsantrasyonunun sorumlusu olduğuna değinerek, bu ülkelerin sorunun çözümünde daha fazla rol almalarına vurgu yapmaktadır. Kyoto Protokolü, uluslararası çevre politikasında bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır (Engin, 2010, s. 75).

İklim hareketlerinin son dönemi ise “Yeni Dalga” denilen 2018’den günümüze kadar devam eden iklim hareketleridir. Bu yeni dalganın en önemli aşaması Greta Thunberg ve grevleridir (Kesgin, 2022, s. 78). 2018’in en önemli gelişmesi olan İsveçli 15 yaşındaki iklim aktivisti Greta Thunberg’in okulda olmak yerine parlamento gününde başlattığı oturma eylemi, 2019 yılında Greta’nın örnek alınarak iklim için okul grevlerini örgütleyen aktivist çocukların

başlattığı “Gelecek için Cumalar” (Fridays For Future Hareketi) hareketine dönüşmüştür. Greta Thunberg, iklim hareketinin en ses getiren kampanyalarından birini başlatmış ve bu çalışmanın da konusu olan Fridays For Future hareketinin ilk adımını atmıştır.

Bu gelişmelerle birlikte iklim tartışması, sosyal bilimcilerin farklı bağlamlarda tartıştığı bir konu haline gelmiştir. İklim değişiklikleri ile ilgili çalışmaların giderek insani etkilere ve ekonomik analizlere dönüştüğünü belirten Urry ve Fischer, iklim konusunun demokratik yönetimlerle doğrudan ilgili olduğunu ve sosyal bir mesele olduğunu vurgulamıştır (Yıldırım, 2020, s. 50).

Stern (2007), günümüzde hiçbir şey yapmamanın maliyetine kıyasla küresel ısınmaya karşı önlem almanın maliyetlerinin daha az olduğu öne sürmüştür (Stern, 2007’den akt. Beck, 2020). Bunun yanında, gelecekte hiçbir şey yapmamanın maliyeti ise yıllık olarak küresel ekonominin performansını yüzde 20’sini düşürebilmektedir. Dolayısıyla yeni mantık, dünyanın bugün iklim korumasına yatırım yaptığı miktarın, gelecekte bileşik faiziyle birlikte geri ödeneceğidir. Bu görüşe Giddens, *İklim Değişikliği Siyaseti*’ni de (The Politics of Climate Change) (2009) eklemektedir. Bu görüşler, siyasi karşı-argüman ve bununla birlikte maliyetlerin karşı-argümanı karşıtlarını da yalnız bırakmaktadır (Beck, 2010).

Literatürde, insanoğlunun yaşam sürdüğü dünyayı ve geleceğini tehdit edebilecek kaygıların tartışılması üzerine öne sürülen antroposen kavramı üzerinden iklim değişikliği sorununu ele alan Molo ve Şeylan’a göre ise:

İklim değişimi sebebiyle çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalan insanlık, aynı anda bu sorunun hem kaynağı hem de çözüm üreticisi olmaktadır. İnsan kaynaklı doğada oluşan çevresel sorunlar artık geri dönüşü zor yanlışların bir uzantısıdır. Dünyayı yaşanılır bir yer olarak tanımlayan Holosen yerini Antroposen’e yani adım adım gerçekleşen ekolojik felaketlere bırakmaktadır (Molo & Şeylan, 2023, s.194).

İklim değişiklikleri ve buna bağlı hayatı etkileyen iklim krizleri, çeşitli olgularında zeminini hazırlamıştır. Bunlardan biri de Barlas ve Özerdem tarafından ele alınan iklim değişiklikleri sonucu ortaya çıkan bir kavram olan “iklim göçmenleri” konusudur. Küresel iklim değişikliklerinin yaşam koşullarına doğrudan etki ettiğine vurgu yapan çalışma, iklim krizi sonucu ortaya çıkan doğal afetlerin etkisiyle yaşadıkları bölgeleri terk etmek zorunda kalan iklim göçmenlerinin günümüzde giderek sayısının arttığını ortaya koymaktadır (Barlas & Özerdem, 2021, s. 274).

Walter ise iklim sorununa dikkat çeken oluşumlardan biri olan “Son Jenerasyon” adlı iklim aktivistlerini detaylı bir şekilde incelemiştir. Web sitesinde kendisini toplumun hayatta kalma arzusu olarak tanımlayan Son Jenerasyon, kendisini toplumun çöküşünü ve yerkürenin yok oluşunu hâlâ durdurabilecek son nesil olarak nitelemekte ve bu nedenle de kendisini “Son Jenerasyo”n olarak adlandırmaktadır. İklimin korunması için sivil bir direniş gösteren Son Jenerasyon’un bilinen bir lideri yoktur ve bu durum onu çalışmanın da örnekleme olan Fridays For Future hareketinden ayırmaktadır (Walker, 2023).

Tüketimin ve bu bağlamda insanın başrolde olduğu, dünyanın insanlık yüzünden tehlikede olduğu Antroposen çağı yaşanmaktadır. Genç iklim aktivisti Greta Thunberg’in öncülüğünde, tarihin sayılı taban hareketi olmaya doğru giden iklim acil hareketi, iklim genel grevleri ve yok oluş isyanında da ortak istek “İklim Adaleti”dir. Bir kitaba da adını veren “Ne istiyoruz İklim Adaleti” sloganı aynı zamanda gelecek kaygısı yaşayan ve geleceği beraber şekillendirme amacıyla yola çıkan iklim hareketlerinin sosyal medyadaki en etkili gündem etiketidir (*hashtag*) (Madra & Şahin, 2020, s. 20).

Greta Thunberg’in İsveç’te iklim politikalarına karşı protesto gösterilerine başlamasından itibaren birçok öğrenci ve yetişkinin iklim değişikliğiyle mücadeleye katılımına ilişkin kamuoyu söylemi artmıştır. 15 yaşındayken Greta, iklim değişikliğine dair eylem eksikliğini protesto etmek için 3 hafta boyunca okul günlerinde İsveç Parlamentosu önünde oturma eylemi yapmış ve isteklerine uygun cumaları bu grevi devam ettirmiştir. Sosyal medya hesaplarından Instagram ve Twitter üzerinden bu süreci paylaşarak, başlattığı hareketi kısa sürede dünyanın birçok yerine yaymayı başarmıştır. Etiketler [#FridaysForFuture](#) ve [#Climatestrike](#) ile yayılmış ve birçok kişi dünya genelinde kendi parlamentoları ve yerel belediye binaları önünde protesto etmeye başlamışlardır (Şıvgın & Afacan, 2020). Thunberg’den ilham alan dünya çapında pek çok genç, iklim politikalarına karşı tepki göstermiştir. Bu noktada Fridays For Future (FFF) hareketi oluşumuna destek vererek Mart 2019’da 133 ülkeden 1,6 milyondan fazla insan iklim değişikliğine yönelik eylemlere katılmıştır (Ossewaarde & Bergmann, 2020, s. 267).

Bu çalışmanın örneklemini Fridays For Future hareketi oluşturmakta ve konuyla ilgili Türkiye’de henüz yayınlanmış çalışma bulunmamakta olup literatürde bu hareketi inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda Viyana Üniversitesi tarafından Bohl ve diğerleri, dünyada önemli ve etkili bir oyuncu haline gelen “Fridays For Future” (Gelecek için Cuma / FFF) hareketini, çerçeveleme kuramı çerçevesinde incelemiştir. Bu çalışmada anket tekniği kullanılarak temelinde nitel ve nicel veriler ile görüş ve bakış açıları analiz edilmiştir. Yazarlar

şu sonuca varmıştır; ankete katılanların büyük çoğunluğu iklim krizinin sorumluluğunu birkaç farklı faktöre bağlamaktadır. Aktörler, siyasi karar vericiler, ekonomik sistem, aynı zamanda bireysel vatandaşlar, özellikle tüketiciler olarak rollerinde, ana sorumlu aktörler olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak, iklim aktivisti olarak nitelendirilebilecek olan protesto katılımcıları, geleceğe iyimserlikle bakmakta ve protestolarının gücüne inanmaktadırlar (Bohl vd., 2021).

Fridays For Future hareketi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de etkili olmuş, hareket “fridaysforfuture_tr” adı ile Instagram’da, Fridays For Future Turkey” hesabı ile Twitter’da yer almıştır. Instagram hesabında “Türkiye’de iklim adaleti için mücadele eden liseli ve üniversiteli iklim aktivistleri topluluğu” ibaresi yer almaktadır (Instagram, 2023) 2019 yılında global Fridays For Future hareketine bağlı olarak açılan Türkiye Instagram hesabı, 2021 yılında alınan bir kararla globalden ayrılmış ve logosuna eklediği “İklim İçin Türkiye” sloganıyla paylaşımlara devam etmektedir. Genç nesilin, Türkiye’de iklim adaleti için mücadele etmesi ve sosyal medyayı kullanması son günlerde dikkat çekici bir konudur. Bu çerçevede görüşlerine başvurduğum, kendini iklim aktivisti olarak gören ve Fridays For Future Türkiye’nin ilk üyelerinden Dolapçioğlu’na göre² “iklim değişiklikleri ve bunun sonuçları hakkında yeterince bilinç sahibi olan ve önce kendi çevresinden başlayarak yaşadığı ülkede, yerel ve genel yönetimlerden iklim acil durumu konusunda eylem talep eden herkes bana göre kendini iklim aktivisti olarak tanımlayabilir.” Türkiye’de gençlerin yaşanan iklim krizlerine karşı duyarlı olduğu ve farkındalık yaratmak adına sosyal medyanın gücünden faydalandığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada globalde hareketin sesini duyurmak adına sosyal ağları yeterince aktif kullanmadığı görülmektedir. Buna karşın Türkiye’deki iklim aktivistleri, iklim hareketlerinin sosyal medyayı olabildiğince etkin kullandığını düşünmekte fakat iklim değişikliğine yönelik farkındalığı artırma çalışmalarının, sosyal medyada sınırlı kaldığını düşünmektedir. Bu düşüncüyü dile getiren Dolapçioğlu³ konuyla ilgili, “İklim için Türkiye hareketi ve Türkiye İklim Platformu şu ana kadar birçok kampanyaya ve de eyleme imza attı ve atmaya devam ediyor. Ancak bu eylemler ve iklimle ilgili hayata geçirilen projelerin ana akım medyada yeterince yer bulmadığını düşünüyorum” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Sanal eylemlerin örgütlenme alanları arasında önemli bir yer tutan sosyal paylaşım ağları, iklim adaleti

---

² Fridays For Future Türkiye kapsamında ulaşılan genç aktivist Doruk Dolapçioğlu ile 13.08.2023 tarihinde görüşmüş ve ilgili sorular iletilerek görüşlerine başvurulmuştur.

³ 13.08.2023 Dolapçioğlu ile görüşme bulguları

için bir araya gelen oluşumlar için paylaşılan sorunlar ve ortak çıkarlar etrafında kamusal alan sunduğu söylenebilir (Işık, 2015, s. 101).

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma iklim değişimlerine dikkat çekerek farkındalık oluşturmayı amaçlayan aktivist platformların Fridays For Future örneği üzerinden sosyal medya kullanımını ve sosyal ağların bu bağlamda örgütlenmedeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sosyal medya, zamansız ve mekânsız bir ortam sunsa da aynı amaçla yola çıkmış bir hareket, her ülkenin kültürel ve tarihsel dinamikleri çerçevesinde toplumsal bir meseleye gösterdiği tepki bir diğerinden farklı olduğu ve bu durumun sosyal medya kullanımına yansıdığı söylenebilir. Thunberg'in başlatmış olduğu ve dünya genelinde farklı ülkelerden gençlerin de katıldığı, iklim değişikliklerine farkındalık yaratmak için yapılan okul grevleri yeni bir gençlik aktivist hareketi olarak nitelendirilmektedir. Her cuma gelenekselleşen bu grevler Fridays For Future oluşumu adı ile örgütlenmiş ve sosyal ağlarda sesini duyurmuştur. Bu makale, iklim adaleti için gönüllü bir oluşum olan Fridays For Future hareketinin başta genç kesim olmak üzere bireylerin tepkilerini dile getirirken sosyal medyanın bu noktada rolünü göstermesi açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi

Araştırma, konu ve bilgi kaynağı açısından sınırlandırılmıştır. Fridays For Future hareketinin resmi Twitter ve Instagram hesaplarının “3 Mart 2023 Küresel İklim Grevi” sürecindeki paylaşımları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında, Fridays For Future hareketinin resmi Twitter ve Instagram sayfalarındaki 17 Şubat ile 03 Mart tarihleri arasındaki paylaşımları ele alınmıştır. Nicel veriler belli temalara göre kategorize edilerek tablolara dönüştürülmüştür (Bayraktutan vd., 2012, s. 12).

Çalışma analizinde Çiftçi ve Soyer'in (2021); Benford ve Snow'in “Collective Action Frames” (2000) kavramsallaştırmasında yer alan kodlama cetvelini Türkçe diline uyarlamasından faydalanılmış ve çalışmanın dinamikleri çerçevesinde öznel uyarlamalar yapılmıştır (Çiftçi & Soyer, 2021). Bu bağlamda Fridays For Future resmi Instagram ve Twitter hesaplarının 3 Mart 2023 Küresel İklim Grevi sürecini kapsayan paylaşımları analiz edilmiştir. Bu çerçevede kodlama cetvelinde yer alan değişkenler şunlardır:

- Instagram Resmi Kurumsal Sayfa Bağlantısı
- Twitter Resmi Kurumsal Sayfa Bağlantısı

- Gönderi Sayısı (genel)
- Gönderi İçerik Türü

Bu araştırmada, içerik analizinde yer alan kodlamalarla şu sorulara yanıtlar aranacaktır:

Araştırma Sorusu 1) Fridays For Future hareketi, en çok hangi temada paylaşım yapmaktadır?

Araştırma Sorusu 2) Fridays For Future hareketi bir aktivist hareket olarak amacına yönelik sosyal medyayı aktif kullanmakta mıdır?

Araştırmada içerik analizi yöntem olarak kullanılmıştır. İçerik analizi iletişim içeriğinin kantitatif, sistematik ve nesnel bir araştırma tekniğidir ve amacı bir metin içinde geçen karakteristiklerin ne sıklıkla tekrar ettiği ve hangi tutumla mesajların sunulduğunu araştırmaktır (Çomu & Halaiga, 2014, s. 38). Bu bağlamda karakteristikler temalaştırılarak kodlama cetveli oluşturulmuştur. Bu araştırmada, çalışmanın güvenilirliği için kodlayıcılar arası uyuma bakılarak seçilmiştir. Veriler toplanırken ilgili hesapların belirlenmiş tarih aralığındaki paylaşımlarının ekran görüntüleri alınmıştır. Geçmişe dönük araştırmalarda karşılaşılabilecek olan sosyal medya paylaşımlarının silinmesi ve sadece 2023 küresel iklim grevi ile paylaşımların sınırlandırılması, bu araştırmanın kısıtını oluşturmaktadır.

4. Bulgular

İlk olarak hesaplara ilişkin genel bilgilere ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında, Fridays For Future hesabının resmi Twitter ve Instagram sayfalarındaki “3 Mart 2023 Küresel İklim Grevi” ni kapsayan 17 Şubat ile 03 Mart tarihleri arasındaki paylaşımları ele alınmıştır. Görsel 1 ve 2’de çalışmanın örneklemini olan Fridays For Future hareketinin resmi Instagram ve Twitter hesaplarının künyesi yer almaktadır.

Görsel 1: Fridays For Future Resmi Instagram Hesabı

Kaynak: Instagram.com, erişim tarihi: 01.08.2023.

Fridays For Future aktivist hareketinin resmi Instagram hesabının açılışı, 2018 yılında iklim krizine yönelik Thunberg'in eylemlere başladığı yılı kapsamaktadır. Hareketin Instagram sayfası, 460 bin üstü takipçi sayısı ile dünyada ilgi çeken bir sosyal medya oyuncusu olduğu söylenebilir.

Görsel 2: Fridays For Future Resmi Twitter Hesabı

Kaynak: Twitter.com, erişim tarihi: 01.08.2023.

Arap Baharı ile başlayan ve tüm dünyada yaygınlaşan sosyal medyanın dijital aktivizmdeki rolü ve özellikle Twitter kullanımı aktivist bireylerin tercih ettiği bir sosyal ağıdır. Bu nedenle araştırma kapsamında, Fridays For Future hareketinin Twitter kullanımı incelenmiştir. Yaklaşık 144 bin takipçisi olan hesabın profil bilgilerinde, Fridays For Future hareketinin web sayfasına erişim linki ve iklim krizine yönelik eylemlerde kullandığı *hashtagler* yer almaktadır. Sosyal medya platformları yeni toplumsal hareketlerde ve özellikle aktivist hareketlerde en etkili mecralardan biri olduğu düşünüldüğünde, gerek paylaşım sayısı gerek de takipçi sayısı açısından Fridays For Future Hareketi'nin Twitter'ı etkin kullandığı söylenemez.

Tablo 1: Fridays For Future Hareketi Twitter ve Instagram Hesap Bilgileri

	Fridays For Future Twitter	Fridays For Future Instagram
Kurumsal Sayfa Bağlantısı	https://twitter.com/Fridays4future	https://www.instagram.com/fridaysforfuture/
Takipçi Sayısı	143.688	461B
Toplam Gönderi Sayısı	23	5

Tablo 1’de araştırmanın ikinci sorusu olan, Fridays For Future hareketinin bir aktivist hareket olarak amacına yönelik sosyal medyayı aktif kullanıp kullanmadığının yanıtı aranmıştır. Bu araştırmada “3 Mart 2023 Küresel İklim Grevi” ne yönelik paylaşımların içeriği ve niceliğinin incelenmesi amaçlandığı için bu süreci kapsayan tarih aralıkları incelenmiştir. 17 Şubat ile 3 Mart 2023 tarihleri arasındaki yani küresel iklim grevi öncesi 15 günlük süreçteki paylaşımların ele alındığı bu araştırmada, Twitter’ın Instagram’a göre daha aktif ama yine de paylaşım olarak az kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu araştırmada amaçlanan sosyal medyanın aktivist eylemlerdeki rolünü göstermek olduğu düşünüldüğünde hareketin aktif bir sosyal medya kullanımı yoktur sonucuna varılabilir. Dünyada yankı uyandıran ve geleneksel medyanın gündeminde uzun süre yer alan Greta ve Cuma eylemlerinin, sosyal medyada yansımalar beklenenin aksine azdır. Tüm dünyada iklim değişikliklerine yönelik politikaların iyileştirilmesi ve insanların örgütlenerek seslerini duyurmayı amaçladığı iklim grevleri, Fridays For Future hareketi başta olmak üzere benzer iklim meselesine dikkat çeken oluşumlar aracılığı ile sosyal medyada yer almaktadır. FFF hareketinin global Twitter ve Instagram hesapları incelenen tarih aralığında aktif bir kullanım sergilememiştir.

Tablo 2: Fridays For Future Twitter ve Instagram Paylaşım Temaları

3 Mart İklim grevi İçerikli Paylaşım			
Fridays For Future Hareketi	Paylaşım sayısı	Paylaşım Temaları	
		İklim Grevine destek Çağrısı	İklim Grevi hakkında bilgilendirme
Twitter	15	12	3
Instagram	3	2	1

Tablo 2’de yer alan veriler ışığında ilk araştırma sorusu olan Fridays For Future hareketinin en çok hangi temada paylaşım yaptığına dair bilgiler aranmıştır. Yapılan analize göre 3 Mart İklim Grevi zamanında doğrudan ya da dolaylı olarak iklim grevi içerikli paylaşım kategorisinde, Twitter’da 15 Instagram’da ise 3 paylaşım bulunmaktadır. Paylaşımların içerikleri incelendiğinde kategorileştirme, 3 Mart İklim Grevine yönelik destek paylaşımları ve iklim grevine yönelik bilgilendirme içerikleri şeklinde ayrılmıştır. Fridays For Future hareketinin Twitter ve Instagram hesaplarından yapılan paylaşımların içeriklerine bakıldığında, sosyal

medyayı duyuru amaçlı kullanıldığı kanısına varılmıştır. Yine de sosyal medyanın örgütlenmedeki rolü düşünüldüğünde bilgilendirme ve paylaşım sayısı çok azdır. Özellikle Twitter dünya genelinde aktivist eylemlerin sesini duyurmadaki en önemli kanalının platform tarafından kullanım oranı da düşündürücüdür. Bir dijital aktivizm hareketinin başarıyla sürdürülebilmesi için online mekanlarının yani sosyal medya hesaplarının olması önemlidir ama bu hesapların hareketin hafızası gibi düşünülüp etkin tutmak çok daha gereklidir.

Tablo 3: Fridays For Future Instagram Etiket Bilgisi

3 Mart İklim grevi İçerikli Etiketlenen Paylaşımlar		
Fridays For Future Hareketi	Etiketlenen Paylaşım Sayısı	#TomorrowIsTooLate etiketi içeren paylaşım sayısı
Instagram	71	52

Diğer bulgularda da değinildiği üzere hareketin sosyal medya paylaşımları sınırlı ve hareketin sosyal medyayı örgütlenmedeki rolünü göstermesi açısından zayıftır. Tablo 3’de incelenen tarih aralığında hesabın etiketlenen paylaşım sayısı dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fridays For Future hareketinin Instagram sayfasının, 3 Mart iklim grevi günü farklı ülkelerde yapılan eylemlerin görsellerinin paylaşıldığı 71 postta etiketlendiği görülmüştür. Fridays For Future hareketinin ve Greta Thunberg’in iklim grevi içerikli paylaşımlarında kullanmış olduğu [#TomorrowIsTooLate](#) etiketi ile 52 paylaşım yapılmıştır. Global bir hareket için niceliksel olarak yüksek paylaşım oranları olmasa da araştırmanın önemine katkı sağlayacağı düşünülen bulgulardır. Farklı ülkelerden oluşuma destek olmak adına etiketlenen paylaşımların içerikleri, Fridays For Future hareketinin hem sosyal medyada bilinirliğini hem de iklim krizine farkındalık yaratmak amaçlı yapılan grevlerin duyurulmasında sosyal ağların önemli bir iletişim kanalı olduğu görülmektedir.

4. Sonuç

Günümüzde sosyal medya ortamları aktivist hareketler için önemli bir varlık alanı ve eylemlerin görünür olabilmesi açısından bir iletişim merkezi haline gelmiştir. Özellikle gençlerin içinde bulunduğu aktivist hareketlerin iletişim amaçlı kullandığı en yaygın sosyal ağlar; Twitter ve Instagram’dır. Greta’nın öncülüğünü yaptığı ve temelinde iklim değişikliğine karşı hükümetlerden hak talep eden gençlerin cuma günleri okula gitmeyerek eylem yaptıkları ve sosyal medyada yaygınlaşan Fridays For Future hareketi bu araştırmanın konusudur. İklim

değişikliklerini bir kriz olarak nitelendiren ve iklim meselesine farkındalık yaratmak amaçlı genç aktivistlerin öncülüğünde yola çıkan hareket, hükümetlerin ilgisini çekmek ve bu konuda harekete geçmeleri için tüm dünya genelinde iklim grevlerini sosyal ağlarda örgütlenerek başlatmışlardır.

Araştırmaya tabi olan Fridays For Future hareketinin 3 Mart Küresel İklim Grevi süre zarfında, Instagram ve Twitter paylaşımları belli sorular çerçevesinde kategorileştirilerek analiz edilmiştir. Sosyal medya paylaşımlarında iklim grevine yönelik destek niteliği taşıyan paylaşımlarının ağırlıklı olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın bir diğer sorusu olan hareketin örgütlenmek amaçlı sosyal medyayı aktif kullanıp kullanmadığıdır ve incelenen tarih aralığındaki paylaşımlar ve platformun genel sosyal medya kullanımının pasif denilecek kadar az olduğu sonucuna varılmıştır. Günümüzde aktivist eylemlerin farkındalık yaratmak ve amacına ulaşmak amaçlı duyuruları aktif paylaştığı yer şüphesiz sosyal medya ve platformları olmalıdır. Bu bağlamda geleneksel medyada yer alan ve gündem oluşturan iklim hareketinin aksine sosyal ağları kullanımı aktif değildir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu ise Fridays For Future hareketinin birçok ülkede desteklendiğine dair göstergeler içeren Instagram'da etiketlendiği paylaşımlardır. 3 Mart Küresel İklim Grevi günü, hareketin Instagram hesabı farklı ülkelere greve katılan aktivistlerin görsel postlarının yer aldığı 71 paylaşıma etiketlenmiştir. Paylaşımlarda dikkat çeken bir başka olgu ise Greta Thunberg ve Fridays For Future hareketinin de paylaşımlarında yaygın olarak kullandığı [#TomorrowIsTooLate](#) kullanımınıdır. Bu durum iklim değişikliğine karşı farkındalık yaratmak ve hükümetlerine sesini duyurabilmek için farklı ülkelere gençlerin aynı amaç için bir araya getiren önemli bir aracın Fridays For Future hareketi olduğunu göstermektedir. Sosyal medyanın bu noktada aktivist eylemler için önemli bir etkileşim alanı olduğu söylenebilir.

Fridays For Future gibi Forest Activist, She Change Climates ve iklim farkındalığına yönelik eğitim amaçlı bir platform özelliği taşıyan Climate Science gibi bugün sosyal medyada etkili bir şekilde varlığını gösteren iklim aktivist toplulukların veya bireysel iklim aktivistlerinin hesapları iklim mücadelesini ideolojiler ötesinde bir biçimde konumlandırmaktadır. Bu platformlarda iklim krizinin dünyayı tamamını etkilediği ve etkileyeceğine, bu nedenle de önlemler alınmasına yönelik herkesi ilgilendiren mesajlar verilmekte olup bu platformların iklim mücadelesinde birleştirici bir yapıya sahip olduğu da söylenebilir.

Bu araştırma iklim değişikliğine dikkat çekerek farkındalık oluşturmayı amaçlayan genç aktivist bireylerin sosyal ağlarda örgütlenme gücünü ve sosyal medyanın aktivist hareketlerdeki rolünü göstermektedir. İklim krizi içine doğan yeni neslin, iklim sorununu çözmek için hak ve taleplerini doğrudan hükümet yetkililerinden istemesi ve seslerini sosyal medyada duyurma çabaları, değişen iklim meselesinin siyasal alanda şekillendiğini de göstermesi açısından önemlidir. Sonuç olarak iklim değişiklikleriyle mücadelede ve bu sorunun azaltılmasında devletlere, çokuluslu şirketlere ve medyaya önemli rol düşmektedir. Bu mücadelede genç neslin öncü olduğunu gösteren Fridays For Future hareketi önemli bir mihenk taşı olmakla birlikte, yakın gelecekte iklim krizine yönelik benzer aktivist örgütlenmelerin artacağı düşüncesi umut aşılacaktır.

Kaynakça

- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B. ve İslamoğlu, G. (2012). Sosyal medyada 2011 genel seçimleri: nicel-nitel arayüzey incelemesi, *Selçuk İletişim*, (7)3, 5-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19025/200558>.
- Beck, U. (2010). Climate for change, or how to create a green modernity? *Theory, Culture & Society (SAGE, Los Angeles, London, New Delhi, and Singapore)*, 27(2-3), 254-266. <https://doi.org/10.1177/02632764093587>.
- Bohl, C., Braunhuber, B., Daniel, A., Glässer, D., Ilchmann, O., Lange, L. ve Wingender, A., (2021). The climate crisis and the fridays for future movement: causes, responsibilities and solutions through the lens of framing theory. *ie.WorkingPaper*. 10(1), 1-28. <https://www.researchgate.net/publication/353821241>
- Chakrabarty, D. (2009). The climate of history: four theses. *Critical Inquiry*, 35 (2), 197-222. <https://doi.org/10.1086/596640>
- Çiftçi, D. ve Soyer, F. (2021). Sosyal medya ortamında toplumsal hareketlerin çerçevesi: untecyprusnow örneği. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 213-230. Doi: 10.47107/inifedergi.889242
- Çomu, T. ve Halağa, İ., (2014). Web içeriklerinin metin temelli çözümlemesi. Binark, M. (Eds.), *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (ss. 26-87). Ayrıntı Yayınevi.
- Demirci, M. (2013). İklim değişikliği ve dağıtıcı adalet. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 183-203. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/oguiibf/issue/5714/76494>
- Engin, B. (2010). İklim değişikliği ile mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 71-82. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusosbil/issue/9496/118655>
- Kesgin, B. (2022). Başlangıcından günümüze iklim hareketi: sorunlar, sınırlar ve fırsatlar. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 14(1), 59-107. <https://doi.org/10.55978/sobiadsbd.910047>
- Madra, Ö. ve Şahin, Ü. (2020). *Açık yeşil II iklim krizi, politika ve aktivizm*. Can Sanat Yayınları.
- Molo, Ü. ve Şeylan, S. (2023). Küresel iklim sorunları ve sanal gerçeklik anlatıları: 360 derece belgesel filmler üzerine bir değerlendirme. *TRT Akademi*, 8 (17), 174-199. <https://doi.org/10.37679/trta.1207395>
- Işık, G. (2015). *Sanaldan sokağa toplumsal hareketler*. Nobel Yayınevi.

- Özerdem, F. ve Barlas, B. (2021). Kopenhag okulu çerçevesinde 2020 ve sonrası dünya politikasının yeni sorunu: iklim değişikliği ve iklim göçmenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(41), 273-302. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/67717/997189>
- Şıvgın, B ve Afacan, S. (2020). İklim krizi ile küresel ve bireysel mücadeleye yönelik bir çalışma: Greta Thunberg örneği. *DSJOURNAL* 1(2), 141-158. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2885567>
- Yıldırım, Y. (2020). Greta thunberg ve iklim için okul grevleri: küresel iklim aktivizminde yeni süreç. *Politik Ekonomik Kuram*, 4(1), 45-71. <https://doi.org/10.30586/pek.691712>
- Walker, W. D. (2023). İklim aktivistleri – son jenerasyon. *TAÜHFD*, 5(1), 479-496. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tauhfd/issue/78867/1324579>
- Instagram. (2023, Ağustos 01). https://www.instagram.com/fridaysforfuture_tr/
- Twitter. (2023, Ağustos 01). <https://twitter.com/Fridays4future/status/1506173214409383937>